

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ПЕДАГОГІКИ МИРУ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Зацяпа Олеся

*здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука» (м. Рівне, Україна)*

Науковий керівник Поченюк Я.В.,

*старший викладач кафедри романо-германської філології
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука» (м. Рівне, Україна)*

Анотація. Дослідження мало на меті теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність педагогічних умов розвитку міжкультурної компетентності учнів старших класів засобами педагогіки миру в процесі вивчення англійської мови. Було виконано такі завдання: розкрито теоретичні аспекти розвитку міжкультурної компетентності в процесі навчання іноземної мови; визначено зміст, методи та форми виховання учнів старших класів на ідеях миру; схарактеризовано критерії, показники та рівні розвитку міжкультурної компетентності учнів старших класів, а також визначено діагностичний інструментарій дослідження.

Ключові слова: міжкультурна компетентність, учні старших класів, навчання англійської мови, педагогіка миру, ідеї миру, методи виховання миру.

Abstract. The study aimed to theoretically substantiate and experimentally verify the effectiveness of pedagogical conditions for the development of high school students' intercultural competence through the means of peace pedagogy in the process of learning the English language. The following tasks were accomplished: the theoretical aspects of intercultural competence development in the context of foreign language learning were examined; the content, methods, and forms of educating high school students based on the ideas of peace were identified; the criteria, indicators, and levels of intercultural competence development in high school students were characterized; and the diagnostic tools used in the research were determined.

Keywords: intercultural competence, high school students, English language learning, peace pedagogy, ideas of peace, peace education methods.

У сучасному світі людина все частіше стикається з необхідністю співпраці з представниками інших культур. Тому знання мови міжнародного спілкування є невід'ємним аспектом та показником освіченості людини. Безумовно, навчання англійської мови має ґрунтуватися на повазі, розумінні та прийнятті культурних відмінностей між рідною країною та країною мови, що вивчається.

У процесі вивчення будь-якої іноземної мови, важливу роль відіграє розвиток міжкультурної компетентності. Це означає, що крім вивчення лексики, граматики і синтаксису, необхідно ознайомлюватися з культурними особливостями країни. Основи міжкультурної компетентності формуються з початкової школи і продовжують розвиватися під час навчання у середній та старшій школі. Це твердження повною мірою відповідає вимогам, що висуваються Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти (2011). Отже, завданням педагога є не лише передача навчальної програми учням, але й навчання їх поважати інші думки, історію та культуру інших народів. У цьому контексті значущість педагогіки миру у навчанні іноземної мови важко переоцінити.

Проблеми формування міжкультурної компетентності досліджували: І.Бахов, М. Байрам, М. Беннет, Дж. Бенкс, Дж. Габрієл, Д. Голлнік, Л. Кондрацька, Ф. Чінн, Т. Іванова, Н. Самойленко, О. Сніговська, О. Тищенко, А. Токарева, Ю. Халемендик, Є. Хачатрян та ін. Однак, на наш погляд, методики, які використовуються для знайомства учнів з особливостями країни мови, що вивчається під час стандартного освітнього процесу є недостатньо ефективними. Аналіз науково-методичної літератури дав змогу визначити, що існує брак методичних матеріалів, спрямованих на розвиток міжкультурної компетентності в учнів засобами педагогіки миру, що визначає актуальність роботи.

Метою є теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність педагогічних умов розвитку міжкультурної компетентності учнів старших класів засобами педагогіки миру в процесі вивчення англійської мови.

Завдання дослідження:

- Розкрити теоретичні аспекти розвитку міжкультурної компетентності в процесі навчання іноземної мови;

- Визначити зміст, методи та форми виховання учнів старших класів на ідеях миру;

- Схарактеризувати критерії, показники та рівні розвитку міжкультурної компетентності учнів старших класів, а також визначити діагностичний інструментарій дослідження;

- Експериментально перевірити ефективність педагогічних умов розвитку міжкультурної компетентності в процесі навчання іноземної мови засобами педагогіки миру.

Педагогічні умови – це сукупність об’єктивних можливостей, змісту, форм, методів, педагогічних прийомів і матеріально-просторового середовища, спрямованих на розв’язання поставлених у дослідженні завдань. Успішність виокремлення педагогічних умов залежить від чіткості визначення тієї кінцевої мети або результату, що мають бути досягнуті. Під педагогічними умовами розвитку міжкультурної компетентності учнів старших класів ми розуміємо таку сукупність заходів педагогічного процесу, цілеспрямована реалізація яких забезпечує досягнення старшокласниками достатнього рівня сформованості міжкультурної комунікативної компетентності. Вивчивши представлені в дослідженнях педагогічні умови, ми спробували виявити, обґрунтувати й застосувати комплекс педагогічних умов, за допомогою яких нам вдалося б досягти оптимального результату в процесі розвитку міжкультурної компетентності старшокласників.

Педагогічні умови формування міжкультурної комунікативної компетентності старшокласників у процесі навчання іноземної мови включають:

- Застосування лінгвокраїнознавчого підходу під час навчання англійської мови.

- Впровадження в позакласну роботу тренінгів для розвитку міжкультурної комунікативної компетентності старшокласників.

- Залучення учнів до міжкультурного діалогу шляхом використання онлайн-технологій та сервісів.

В експериментальній підгрупі було проведено серію занять, на яких особливу увагу було приділено формуванню іншомовної міжкультурної компетентності. Перше заняття було проведено за темою: «Бесіда про англomовні країни та національності». Тип уроку – урок узагальнення та систематизації знань.

Друга педагогічна умова – впровадження в позакласну роботу тренінгів для розвитку міжкультурної компетентності старшокласників. Саме поняття «тренінг» увійшло у вільний науковий обіг лише в останні десятиліття. На сьогодні термін «тренінг» зазвичай пов'язують із комплексом вправ, які здійснюють за спеціальною методикою, розробленою на науковій

основі, і який виконують під керівництвом кваліфікованого фахівця.

Цілями тренінгу були: познайомити учнів з основними теоріями толерантності; сформувати в учнів розуміння специфіки міжособистісної та міжгрупової взаємодії з позицій етнічної толерантності та розвитку позитивної етнічної самосвідомості як сучасної ідеології існування поліетнічних суспільств і мультикультуралізму.

Третя педагогічна умова – залучення учнів до міжкультурного діалогу шляхом використання онлайн-технологій та сервісів. Для реалізації

цієї умови ви проводили онлайн-зустрічі з представниками різних країн, такими як Камерун, Індія, Франція та США, використовуючи сервіс «Preply». Це дозволяло залучити учнів до міжкультурного діалогу і розширювати їхнє розуміння світу через спілкування з людьми з різних культур та традицій. Такий підхід сприяв взаєморозумінню, відкриттю нових горизонтів і розвитку міжкультурної компетентності учнів.

Аналіз науково-методичної літератури з теми дослідження, а також проведений педагогічний експеримент дав підстави зробити висновок, що міжкультурна компетентність є важливою складовою сучасного освітнього процесу, оскільки вона сприяє розвитку демократії, толерантності, міжкультурного взаєморозуміння та повазі до культурного, релігійного та мовного розмаїття інших. Вона охоплює знання загальних і культурно специфічних аспектів інших культур, навички ефективного спілкування та міжкультурної взаємодії, а також розвинуту міжкультурну психологічну сприйнятливість.

Реалізація педагогічних умов здійснювалась на базі ЗЗСО. Метою формувального етапу було підвищення рівня міжкультурної компетентності учнів старших класів під час навчання іноземної мови. Формувальний етап проводився протягом двох тижнів. Результати статистичного аналізу свідчать про статистично значущі відмінності у рівнях сформованості компонентів міжкультурної компетентності між учнями контрольної та експериментальної груп до та після експериментального дослідження.

Отже, кількісний і якісний аналіз результатів дослідження підтвердив ефективність висунутої гіпотези, яка полягала у припущенні про те, що процес розвитку міжкультурної компетентності відбуватиметься більш ефективно, якщо в освітній процес вивчення іноземної мови буде впроваджено комплекс педагогічних умов.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрущенко В. П. Педагогіка миру: актуальність теорії та практики. Вища освіта України. 2014. №2. С. 5-12. 2. Борецько В. І. Виховання молодого покоління в душі миру та гуманізму. Педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВПЗ. 2019. №2 (22). С. 5-12. URL: <https://dspace.megu.edu.ua:8443/jspui/handle/123456789/1875> (дата звернення: 28.04.2024). 3. Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти : Постанова Каб. Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1392 : станом на 1 верес. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011> (дата звернення: 28.04.2024). 4. Радул С. Г. Формування міжкультурної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови у процесі професійної підготовки : дис. ... канд. :13.00.04. Умань, 2013. 20 с. URL: <https://nauka.udpu.edu.ua/wp-content/uploads/Novyny/26.04.14/2.pdf> (дата звернення: 29.04.2024). 5. Тищенко О. М. Педагогічні умови формування міжкультурної компетентності майбутніх учителів

хореографії в освітньому середовищі педагогічного університету. Засоби навчальної та науково-дослідної роботи. 2020. № 50. С. 57- 71. **6.** Kolbina T. Intercultural competence in terms of higher education internationalisation. Academic Notes Series Pedagogical Science. 2020. Vol. 1,no. 186. P. 34–38. URL: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2020-1-186-34-38> (date of access: 29.04.2024).